

то си. Дори само един от познатите ни от "Видения" елементи (змиите, отровата, кръвта) ще бъде достатъчен той да се сглоби повторно в съзнанието на читателя: "скорпиони по жилите ми гмежно се влекат" ("Покаяние"), "и съсък на змии, и крясъци на жаби/ аз чуя" ("Не бой се и ела"), "чудовището бди/ на устни с прясна кръв, последна капка,/ изсмукана из моите гърди" ("Угасна слънце"). Освен чрез коментирания образ, реконструирането на мотива за орисването се постига и чрез настойчивото повтаряне на мотиви като: *страдание в самота*, *"скиталчество из път"* без край, вечно *"търсене"* на познание, превръщащи се в контекста на Яворовата поезия сякаш в конкретизации на афишираното в "Нощ" "чернило черно".

Именно като конкретизации на орисията цитираните по-горе мотиви се мислят още в поемата "Орисия" на Михайловски. Смисъл на човешкото съществуване става търсенето на *познание* ("Да търси неизвестното, да гони/ неуловими мисли, да простира/ ръце към всички тъмни небосклони") и осъзнаването на истината за неговата *"непостижимост"*. Всичко това осъжда героя на самота ("сирак" в(за) света) и страдание (да вижда вечно *мъка в радостта*, *а в зората - мрачина*). *"Потънал във безименни видения"*, *загледан в хаоса на битието* ("хаоса да съзерцава"), той ще бъде вечно устремен *"подир безплътни сенки"*,

Мисля, че не е трудно да се види как текстът на Михайловски вече е "написал" по свой начин Яворовата поезия, "отгатвайки" нейните "прозрения".⁵ Яворовите творби по-късно трябва не просто да (пре-)потвърдят валидността на изреченото в литературата ни пророчество, но и да го превърнат в съдба изобщо на Човека. Многократно коментираните от изследователите характеристики на лирическия субект ("двоен пламък", "две души") обикновено се приемат за типично яворовски, но те всъщност са поредното сбъждане на вече прокобеното в поемата на Михайловски⁶: невъзможността да си "един и същ" със самия себе си.

Изстраданото познание - това е ключът за цялостното разбиране на орисията както при Михайловски, така и при Яворов. На тази теза рязко контрастира осмислянето на стремежа към познание в поемата на Вазов. Неговият герой - "пръв от живите" - получава възможността да (по)знае бъдещето, *ако сам пожелае* това. Но като че ли точно ужасът от свободата да избира го кара да се отка-